

GİRİŞ

1.1. İLGİLİ YASAL DAYANAK:

- Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (18.Madde- m; 21.Madde (4)-b/3; 23.Madde 1-d)
- Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yönergesi (5.Madde (3)-b/2)

1.2. AMAÇ:

Bu çalışmada Diyarbakır ili Bismil ilçesindeki Bismil Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak hizmet bölgemizde yer alan okullarda öğrencilere risk haritası uygulamaları yapılarak görev alanındaki risk faktörlerini tespit etmek ve elde edilen bu veriyi eğitim kalitesinin artırılmasında mevcut sorunları azaltıcı eğitim uygulamalarının geliştirilmesinde referans veri olarak kullanmak suretiyle okullarımıza gerekli desteği vermek amaçlanmıştır.

1.3. ÖNEM:

Öğrencilerin bir bütün olarak gelişimlerini desteklemek ve gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek risk etmenlerini azaltmak, koruyucu etmenleri arttırmak amacıyla sunulan hizmetler gelişimsel ve önleyici hizmetler içerisinde yer almaktadır.

Bismil Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak sorumluluk bölgemizde bulunan okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinden alınan ve psikolojik danışmanı bulunmayan okullarla ilgili idari birim tarafından elde edilen veriler doğrultusunda okul ve bölge risk haritaları oluşturulmuştur. Risk faktörlerinin, önleyici hizmetler kapsamında değerlendirilmesi ve yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesi planlanmaktadır. Yapılan değerlendirmenin, önleyici çalışmaların planlanmasında referans veri oluşturmak için fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Planlanan çalışmalar sayesinde öğrencilerin gelişimlerinin olumlu yönde etkilenmesi, eğitimin daha verimli sunulması, rehberlik hizmetlerinin etkililiğinin artırılması, mevcut sorunların azaltılması öngörülmektedir.

1.4. SINIRLILIKLAR:

Bu değerlendirme raporu;

- 2023-2024 eğitim oğretim yılında ilçemiz sorumluluk bölgesindeki okulların risk haritalarını kurumumuz tarafına ileten okullardan alınan bilgiler ile sınırlıdır.
- Sınıf Risk Haritası ve Okul Risk Haritasındaki 35 maddeye verilen cevaplarla sınırlıdır

2.YÖNTEM

2.1. ÖRNEKLEM

Bu değerlendirme raporunun örneklemini: Diyarbakır/ Bismil Rehberlik ve Araştırma Merkezi hizmet bölgesinde yer alan okullardan oluşturduğumuz okul risk haritalarını kurumumuza gönderen 115 okuldan elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

- 1) Sınıf Rehber Öęretmenlerince doldurulan ve Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine teslim edilen Sınıf Risk Haritası Formu (Toplam 35 Madde).
- 2) Okul PDR Servisince Sınıf Rehber Öęretmenlerin teslim ettiği Sınıf Risk Haritası Raporlarındaki verilerin girilmesiyle oluşan Okul Risk Haritası Formu (Toplam 35 Madde).
- 3) Okul Risk Haritası Formu'nda ki okula ait genel verilerin Bismil Rehberlik ve Araştırma Merkezi PDR Hizmetleri Bölüm Başkanlığı olarak elektronik ortamda hazırladığımız Bismil RAM Okul Risk Haritaları e-form üzerine işlenmesi.

Link <https://forms.gle/2a6ZtjuDzAWAZT4G9>

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARININ TANITIMI

2.3.1. Sınıf Risk Haritası Yönergesi

SINIF RISK HARİTASI

KULLANIM AMACI

Sınıf/şubelerde öğrencilerin risk gruplarında yer alma durumlarını belirlemek için kullanılır.

KİMLER KULLANIR

Sınıf/şube rehber öğretmeni tarafından doldurulur. Bir örneği rehberlik servisine iletilir.

DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Risk haritasında yer alan risk alanları, objektif değerlendirmeye belirlenebilecek durumlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bununla birlikte gözlem, görüşme ve bireyi tanıma teknikleri sonucunda elde edilen bilgiler ile risk grubunda olduğu belirlenen öğrenciler de "diğer" kategorisi altında rehberlik servisine bildirilir. Örneğin özgüven eksikliği olan, antisosyal davranış gösteren, okula karşı olumsuz tutum sergileyen, sınıfta dışlanan, akran zorbalığına maruz kalan, şiddet eğilimi olan, ailesinin olanaklarından dolayı sosyal yaşantı eksikliği olan, istismar türlerine (fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik) maruz kalan, anne baba tutumları dolayısıyla olumsuz davranış gösteren, ihmal türlerine (duygusal, fiziksel, eğitim, sağlık) maruz kalan, alkol, madde ya da teknoloji bağımlılığı olan öğrenciler vb.

2.3.2. Okul Risk Haritası Yönergesi

OKUL RİSK HARİTASI

KULLANIM AMACI

Okul/kurumlarda öğrencilerin risk gruplarında yer alma durumlarını, grup ve birey bazında yapılacak çalışmaları belirlemek için kullanılır.

KİMLER KULLANIR

Rehberlik öğretmeni tarafından doldurulur. Sınıf risk haritalarına ait verilerin birleştirilmesiyle oluşturulur.

DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Risk haritasında yer alan risk alanları, objektif değerlendirmeye belirlenebilecek durumlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bununla birlikte gözlem, görüşme ve bireyi tanıma teknikleri sonucunda elde edilen bilgiler ile risk grubunda olduğu belirlenen öğrenciler de çalışmalara dahil edilir. Örneğin özgüven eksikliği olan, antisosyal davranış gösteren, okula karşı olumsuz tutum sergileyen, sınıfta dışlanan, akran zorbalığına maruz kalan, şiddet eğilimi olan, ailesinin olanaklarından dolayı sosyal yaşantı eksikliği olan, istismar türlerine (fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik) maruz kalan, anne baba tutumları dolayısıyla olumsuz davranış gösteren, ihmal türlerine (duygusal, fiziksel, eğitim, sağlık) maruz kalan, alkol, madde ya da teknoloji bağımlılığı olan öğrenciler vb.

2.3.4. Risk Haritası Soru Listesi

Nu.	MADDE.
1	Anne en fazla ilkokul mezunu
2	Baba en fazla ilkokul mezunu
3	Tek çocuk olan
4	5 ve üstü kardeşi olan
5	Anne ve babası ayrı olan
6	Anne ve babası boşanmış olan
7	Yalnızca annesi ile yaşayan
8	Yalnızca babası ile yaşayan
9	Annesi hayatta olmayan
10	Babası hayatta olmayan
11	Anne ve babası hayatta olmayan
12	Şehit çocuğu
13	Yalnızca büyükanne/büyükbabası ile yaşayan
14	Yalnızca diğer akrabaları ile yaşayan
15	Koruyucu aile gözetiminde olan
16	Sevgi Evlerinde kalan
17	Sosyal Hizmet Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan
18	Ailesinde süreğen hastalığı olan
19	Ailesinde ruhsal hastalığı olan
20	Ailesinde bağımlı bireyler bulunan (alkol/madde)
21	Ailesinde cezai hükmü bulunan
22	Ailesi mevsimlik işçi olan
23	Aile içi şiddete maruz kalan
24	Özel yetenekli tanısı olan
25	Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan
26	Süreğen hastalığı olan
27	Ruhsal hastalığı olan
28	Danışmanlık Tedbir kararı olan
29	Eğitim Tedbir kararı olan
30	Maddi sıkıntı yaşayan
31	Sürekli devamsız olan
32	Bir işte çalışan
33	Akademik başarısı düşük olan
34	Riskli Akran grubuna dahil olan
35	Diğer

3.BULGULAR

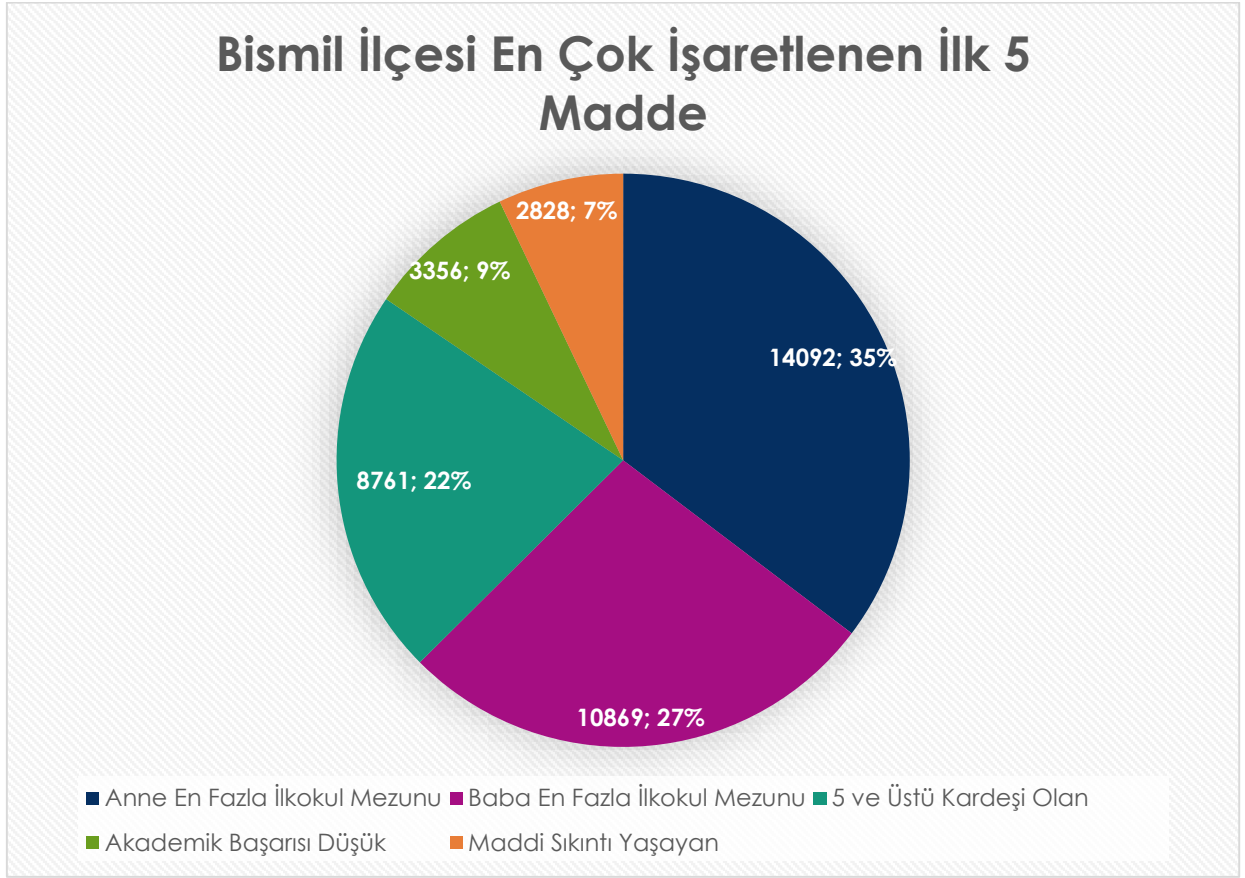
Değerlendirme raporunda elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla ayrı ayrı verilmiştir.

3.1. İLÇEMİZİN TOPLAM RİSK HARİTASI VERİLERİ

Tablo 1: Bismil İlçesinin Toplam Risk Haritası Verileri

Sıra	Madde No	Madde	Top.	%	Sıra	Madde No	Madde	Top.	%
1	1	Anne en fazla ilkokul mezunu	14092	27.49	19	19	Ailesinde ruhsal hastalığı olan	194	0.37
2	2	Baba en fazla ilkokul mezunu	10869	21.20	20	13	Yalnızca büyükanne /büyükbabasıyla yaşayan	131	0.25
3	4	5 ve üstü kardeşi olan	8761	17.09	21	9	Annesi hayatta olmayan	123	0.23
4	33	Akademik Başarısı Düşük	3356	6.54	22	20	Ailesinde bağımlı bireyler bulunan	114	0.22
5	30	Maddi sıkıntı yaşayan	2828	5.51	23	8	Yalnızca babası ile yaşayan	106	0.20
6	18	Ailesinde süreğen hastalığı olan	2732	5.32	24	23	Aile içi şiddete maruz kalan	61	0.11
7	22	Ailesi mevsimlik işçi olan	1431	2.79	25	27	Ruhsal hastalığı olan	55	0.10
8	31	Sürekli Devamsız olan	1160	2.26	26	24	Özel yetenekli tanısı olan	49	0.09
9	26	Süreğen hastalığı olan	1092	2.13	27	14	Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan	44	0.08
10	3	Tek çocuk olan	893	1.74	28	29	Eğitim Tedbiri kararı olan	42	0.08
11	7	Yalnızca annesi ile yaşayan	464	0.90	29	17	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan	22	0.04
12	5	Anne ve babası ayrı yaşayan	437	0.85	30	12	Şehit çocuğu	21	0.04
13	32	Bir işte çalışan	400	0.78	31	15	Koruyucu aile gözetiminde olan	16	0.03
14	21	Ailesinde cezai hükmü bulunan	393	0.76	32	11	Anne ve babası hayatta olmayan	14	0.03
15	10	Babası hayatta olmayan	361	0.70	33	35	Diğer	13	0.02
16	25	Yetersizlik alanında özel	359	0.70	34	28	Danışmanlık Tedbiri kararı olan	4	0

		eğitim raporu olan							
17	34	Riskli akran grubuna dahil olan	340	0.66	35	16	Sevgi Evlerinde kalan	2	0
18	6	Anne ve babası boşanmış olan	280	0.54	Toplam İşaretlenen Madde Sayısı			51259	100

Diyarbakır ili Bismil ilçesinde okul risk haritalarında elde edilen verilere göre toplam frekans tablosu verilmiştir. Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip risk maddesinin “**Anne en fazla ilkokul mezunu**” 14092 (%35) olduğu görülmektedir. İkinci olarak “**Baba en fazla ilkokul mezunu**” 10869 (%27); üçüncü olarak “**5 ve üstü kardeşi olan**” öğrenci sayısının 8761 (%22) olduğu; dördüncü olarak “Akademik başarısı düşük”3356 (%9); son olarak “Maddi sıkıntı yaşayan” öğrenci sayısının ise 2828 (%7) olduğu görülmektedir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

1.MADDE: Anne En Fazla İlkokul Mezunu

Annelerin en fazla ilkokul mezunu olmasına ilişkin nedenlerin bölgemizde yaşayan bireylerin sosyokültürel yapısı, ekonomik faaliyetleri, ulaşım imkanlarının yetersizliği gibi faktörlerden etkilendiği düşünülmektedir.

2.MADDE: Baba En Fazla İlkokul Mezunu

Babaların en fazla ilkokul mezunu olmasına ilişkin nedenlerin erken yaşlarda iş hayatına başlayarak okulla olan bağının azalması, kırsal bölgede yaşayan bireylerin imkanlarının yetersiz olması sebebiyle daha fazla imkanı bulunan bölgelere göç ettiği düşünülmektedir.

3.MADDE: 5 ve Üstü Kardeşe Sahip Olan

Kardeş sayısının fazla olmasının; öğrencilerin duyuşsal ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanamaması, uygun çalışma alanının bulunamaması, öğrencilerin ihtiyaçlarının ekonomik anlamda yeterli seviyede karşılanamaması gibi faktörlere yol açtığı düşünülmektedir.

4.MADDE: Akademik Başarısı Düşük

Bireylerin akademik başarılarının düşük olması; ebeveynlerin eğitim düzeyi, ailenin eğitime bakış açısı, kalabalık aile ortamı, maddi imkansızlıklar, erken yaşta iş hayatına atılma gibi birçok faktörden etkilendiği düşünülmektedir.

5.MADDE: Maddi Sıkıntı Yaşayan

Maddi sıkıntı yaşayan bireylerin varlığı yaşadığımız bölgede iş imkanının yeterli olmaması dolayısıyla ebeveynlerin çalışmaması, geniş ailelerin varlığı gibi faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öneriler

- Bölgemiz risk haritasını genel çerçevede değerlendirecek olursak bölgemizdeki ailelere yönelik; aile içi etkili iletişim, çocuklarla iletişim, eğitimin önemi, anne-baba tutumları, çocuklara olumlu davranış kazandırma gibi konularda okullarımızın ve ilgili kurum ve kuruluşların seminer, etkinlik düzenlemesi ve afiş, broşür gibi dokümanlar paylaşılabilir .Ailelerin mevcut konular hakkında bilinçlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Öğrencilere yönelik mevcut gelişim dönemlerini dikkate alarak çalışmaların planlanması ve düzenlenmesi gerekmektedir. Öğrencilere mesleki rehberlik (kariyer planlaması, meslek tanıtımı, kariyer günleri yapılması vb.), kişisel sosyal rehberlik (öz denetim, stresle baş etme, problem çözme, ilgi, yetenek, duygular,) gibi alanlarda farkındalık kazandırılmasının öğrencilerin yararına olacağı düşünülmektedir.
- Velilere ne gibi sosyal haklarının olduğu, bu hakları nasıl kullanacakları gibi konularda destek verilmesinin velinin yararına olacağı düşünülmektedir.
- Geniş aile yapısına sahip öğrencilere yönelik etkili iletişim becerileri, çatışma çözme, mahremiyet eğitimi gibi çalışmaların yapılmasının öğrencilerin yararına olacağı düşünülmektedir.
- Akademik başarısı düşük olan öğrencilere eğitsel rehberlik (etkili ders çalışma yöntemleri, motivasyon, hedef belirleme vb.) alanında çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından planlanmasının ve yürütülmesinin öğrencilerin yararına olacağı düşünülmektedir.

Fırat BAYTAR

Psikolojik Danışman

Hatice TARTAN

Psikolojik Danışman

Mevlide AKYEL

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölüm Başkanı